

8. Фармацевтичний ринок. Фармацевтична енциклопедія. 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua>.
9. Фармация в Великобритании / Фармация. – 2013. – № 3. – С. 32–35.

References:

1. Aptechnaia deiatelnost vo Frantcii. 2021. [Pharmacy activity in France. 2021.] modern-pharmacy.com.ua Retrieved from <https://www.modern-pharmacy.com.ua/aptechnaya-deyatelnost-vo-frantsii>. [in Russian].
2. Bohachova, L. (2006). *Farindustriia Ukrainy: pidsumky, problemy i stratehiia rozvytku [Pharmaceutical industry of Ukraine: results, problems and development strategy]*. Kyiv: RVPS Ukrainy NAN Ukrainy [in Ukrainian].
3. Bondarchuk, I. (2016). Natsionalni instytuty okhorony zdorovia u rozvynenykh krainakh svitu. Hromadske obiednannia asotsiatsiia khirurhiv Ukrainy [National health care institutions in developed countries. Public Association of Surgeons of Ukraine]. as-ukr.org Retrieved from <http://as-ukr.org/natsionalni-instituti-ohoroni-zdorov-ya-u-rozvinenih-krayinah-svitu/>. [in Ukrainian].
4. Deiaci pytannia provedennia zakhodiv ofitsiinoho kontroliu tovariv, shcho vvoziatsia na mytnu terytoriiu Ukrainy. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 zhovtnia 2018 r. № 960. [Some issues of official control of goods imported into the customs territory of Ukraine. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of October 24, 2018 № 960]. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
5. Mytnyi kodeks Ukrainy. 2012 [Customs Code of Ukraine. 2012]. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>. [in Ukrainian].
6. Natsionalni instytuty okhorony zdorovia u rozvynenykh krainakh svitu. 2021. [National health care institutions in developed countries. 2021]. apteka.ua Retrieved from <https://www.apteka.ua/article/382530>. [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Poriadku obliku osib, yaki pid chas provadzhennia svoiei diialnosti ye uchasykamy vidnosyn, shcho rehuliuutsia zakonodavstvom Ukrainy z pytan mytnoi spravy. 2015 [About the statement of the Order of the account of the persons who during carrying out the activity are participants of the relations regulated by the legislation of Ukraine concerning customs business. 2015]. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0807-15#Text> [in Ukrainian].
8. Farmatsevtchnyi rynek. Farmatsevtchna entsyklopediia. 2021 [Pharmaceutical market. Pharmaceutical encyclopedia. 2021]. pharmencyclopedia.com.ua Retrieved from <https://www.pharmencyclopedia.com.ua> [in Ukrainian].
9. Farmatciia v Velikobritanii [Pharmacy in the UK]. (2013). *Farmatciia – Pharmacy*, 3, 32–35.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.37>

MIEJSCE SŁUŻBY BEZPIECZEŃSTWA UKRAINY W SYSTEMIE PODMIOTÓW ZAPEWNIAJĄCYCH INFRASTRUKTURĘ KRYTYCZNĄ

Ivan Osypchuk

student

Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-3125-2893

e-mail: Ivan.Osypchuk@ukr.net

Adnotacja. W artykule dokonano analizy aktów prawnych dotyczących określenia miejsca Służby Bezpieczeństwa Ukrainy w systemie podmiotów zapewniających infrastrukturę krytyczną. Wyjaśniono naukowe podejście do zrozumienia pojęć „podmiot” i „system podmiotów”, co pozwoliło dojść do wniosku, że aby określić miejsce określonego organu w systemie podmiotów, nie wystarczy zbadać tylko zbiór jego praw i obowiązków, ponieważ badania wymagają również główny cel i struktura charakteryzująca konkretny podmiot. Ponadto, ponieważ system działa jako obiekt całościowy, wszyscy jego uczestnicy wymagają rozważenia. Przeprowadzono naukowe podsumowanie projektów prawodawstwa określających system podmiotów ochrony infrastruktury krytycznej, i udowodniono, że w tych ostatnich nie chodzi o stworzenie wyczerpującej listy jasno określonych organów i osób zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa i stabilności infrastruktury krytycznej, ale zamiast tego stosuje się uogólnione sformułowania charakteryzujące pewien rodzaj poszczególnych podmiotów o typowym celu lub zadaniach działania.

Słowa kluczowe: Służba Bezpieczeństwa Ukrainy, infrastruktura krytyczna, bezpieczeństwo i stabilność infrastruktury krytycznej, podmiot, system podmiotów, cel tworzenia, kompetencje, struktura organizacyjna, instrumentacja prawna.

THE PLACE OF THE SECURITY SERVICE OF UKRAINE IN THE SYSTEM CRITICAL INFRASTRUCTURE PROVIDERS

Ivan Osypchuk

Applicant

The Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-3125-2893

e-mail: Ivan.Osypchuk@ukr.net

Abstract. The article analyzes the legal acts on determining the place of the Security Service of Ukraine in the system of critical infrastructure. Scientific approaches to understanding the concepts of "subject" and "system of subjects" were clarified, which led to the conclusion that to determine the place of a particular body in the system of subjects is not enough to study only the set of its rights and responsibilities. also need the main purpose and structure that characterize a particular subject. In addition, because the system acts as a whole, all its participants require consideration. Scientific generalization of draft legislation defining the system of critical infrastructure protection entities has been carried out, and it has been proved that the latter do not refer to the creation of an exhaustive list of clearly specified bodies and persons involved in ensuring safety and sustainability of critical infrastructure. characterize a certain type of individual entities with a typical purpose or objectives.

Key words: Security Service of Ukraine, critical infrastructure, security and stability of critical infrastructure, subject, system of subjects, purpose of creation, competence, organizational structure, legal tools.

МІСЦЕ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Іван Осипчук

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-3125-2893

e-mail: Ivan.Osypchuk@ukr.net

Анотація. У статті здійснено аналіз нормативно-правових актів щодо визначення місця Служби безпеки України в системі суб'єктів забезпечення критичної інфраструктури. З'ясовано наукові підходи щодо розуміння понять «суб'єкт» та «система суб'єктів», що дозволило дійти висновку, що для визначення місця певного органу в системі суб'єктів недостатньо вивчити лише сукупність його прав і обов'язків, оскільки дослідження також потребують основна мета і структура, що характеризують конкретний суб'єкт. Крім того, оскільки система виступає як цілісний об'єкт, розгляду вимагають усі її учасники. Здійснено наукове узагальнення проєктів законодавства, які визначають систему суб'єктів захисту критичної інфраструктури, та доведено, що в останніх не йдеться про створення вичерпного переліку чітко конкретизованих органів та осіб, задіяних у забезпеченні безпеки та стійкості критичної інфраструктури, а натомість використовують узагальнені формулювання, що характеризують певний вид окремих суб'єктів із типовою метою чи завданнями діяльності.

Ключові слова: Служба безпеки України, критична інфраструктура, безпека та стійкість критичної інфраструктури, суб'єкт, система суб'єктів, мета створення, компетенція, організаційна структура, правовий інструментарій.

Актуальність теми. Критична інфраструктура та система суб'єктів її забезпечення не може бути просто запозичена та скопійована з досвіду країни Європейського Союзу, адже вона має враховувати національні особливості безпекового середовища конкретної країни її запровадження, наявність в неї відповідних ресурсів та державних інститутів, що на них базуються. Такий висновок відповідає змісту Резолюції № 2341 (2017), що була прийнята Радою Безпеки Організації Об'єднаних Націй на її 7882-м засіданні 13 лютого 2017 року, у якій зокрема йдеться про те, «що кожна держава сама визначає, які об'єкти її інфраструктури є критично важливими і як забезпечити їх ефективний захист від терористичних нападів» (Резолюція Совета Безопасности № 2341, 2017).

Разом із тим, в Україні триває процес реформування Служби безпеки України, що відбувається паралельно із заходами розбудови системи суб'єктів забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури. Наразі позиція держави у цьому напрямку робіт характеризується недостатньою зрілістю механізмів управління сферою національної безпеки. Водночас із тим, Служба безпеки України задіяна та бере активну участь у реалізації заходів з розбудови системи безпеки та стійкості критичної інфраструктури. Питання, щодо того яке місце має зайняти Служба безпеки України в цій системі суб'єктів та як це має вплинути на її статус залишаються відкритими, що і обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження.

Стан дослідження. До розвитку окремих напрямків забезпечення критичної інфраструктури, а також формування нормативно-правових актів щодо критичної інфраструктури та її захисту, а також визначення місця Служби безпеки України у системі суб'єктів, що мають забезпечувати належне функціонування

критичної інфраструктури, долучились працівники багатьох науково-дослідних та освітніх закладів України, серед них: І. Арістова, О. Безпалова, С. Белай, І. Березовська, К. Войтовський, В. Голубев, О. Гуляк, В. Гурковський, О. Джафарова, О. Дзьобань, С. Єсімов, Р. Калюжний, М. Ковалів, О. Комісаров, А. Комзюк, В. Конах, Б. Кормич, І. Крет, О. Кривенко, С. Кузніченко, В. Ліпкан, Ю. Максименко, А. Марущак, В. Покайчук, М. Саакян, Р. Скриньковський, С. Теленик, В. Цимбалюк, О. Черкашин, С. Шатрава, О. Юдін, Р. Юсупов, С. Яровий тощо.

Таким чином, **мета дослідження** полягає у визначенні місця Служби безпеки України у системі суб'єктів, що мають забезпечувати належне функціонування критичної інфраструктури. За для цього необхідно: викласти особливості законодавства спрямованого на регулювання системи безпеки та стійкості критичної інфраструктури та обрати й обґрунтувати підхід до аналізу місця Служби безпеки України в системі безпеки та стійкості критичної інфраструктури; надати стисло характеристику суб'єктам системи безпеки та стійкості критичної інфраструктури; через призму безпеки та стійкості критичної інфраструктури проаналізувати мету створення й призначення Служби безпеки України, її компетенцію та організаційну структуру; зробити висновки щодо сучасного стану вивченої проблеми й сформулювати пропозиції щодо оптимізації місця Служби безпеки України в системі суб'єктів безпеки та стійкості критичної інфраструктури.

Виклад основного матеріалу. Місце, яке займає Служба безпеки України в системі суб'єктів забезпечення критичної інфраструктури, доцільно почати з'ясувати із стислого визначення понять «суб'єкт» та «система суб'єктів».

Отже, слово «суб'єкт» використовується в термінах законодавства України досить часто, а саме понад чотири сотні разів, проте йому надається здебільшого вузьке та конкретизоване визначення в межах окремого напрямку законодавчого регулювання.

Філософський енциклопедичний словник (ФЕС) за редакцією В. Шинкарук визначає зміст терміну «суб'єкт», як такий, що походить від латинського «*subjectum*», тобто той, що лежить внизу, перебуває в основі (Шинкарук, 2002). Словник Мельничука наводить інший переклад: «*subjectum*» – підкладене (Мельничук, 1985). Академічний тлумачний словник української мови (СУМ) повідомляє зокрема такі визначення слова «суб'єкт»: «1. Філософ. Істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об'єктивної дійсності й до цілеспрямованої діяльності. 2. Книжн. Особа, група осіб, організація і т. ін., яким належить активна роль у певному процесі, акті. 3. Юр. Особа або організація як носій певних прав і обов'язків» (Білодід, 1978). Великий енциклопедичний юридичний словник за редакцією Ю. Шемшученко дає стисле визначення поняття «суб'єкт», розтлумачуючи його як учасника правовідносин, носія прав і обов'язків (Шемшученко, 2007). Словник наукових термінів з дисципліни «Публічне адміністрування» стверджує, що: «суб'єкт і об'єкт є найпершими елементами механізму управління, саме їх взаємодія відображена у нормативних документах, що регламентують вплив держави на будь-яку сферу життєдіяльності суспільства» (Зеніна-Біліченко, 2017).

Різноманітність осіб, що здатні набувати статусу суб'єктів, підкреслюється визначенням наданим у Регламенті Комісії (ЄС) № 2016/631 від 14 квітня 2016 року. У його інтерпретації термін «суб'єкт» означає «регуляторний орган, інший національний орган, системного оператора або інший публічний чи приватний орган, призначений згідно з національним правом» (Про встановлення мережевого кодексу щодо вимог для приєднання виробників електроенергії до мереж, 2016).

Узагальнене визначення терміну «суб'єкт права» надає, наприклад, О. Сукманова. Вона стверджує, що «суб'єкт права – це особа, яка через вольові дії здатна брати участь у правовідносинах і через наявність правосуб'єктності є носієм суб'єктивних юридичних прав та обов'язків» (Сукманова, 2018).

Погоджуючись із визначенням дослідниці, підкреслимо, що Служба безпеки України, якої стосується наша робота, є специфічним державним органом. Отже, для визначення місця останньої серед суб'єктів системи критичної інфраструктури необхідно дослідити нормативно-правову базу, якою регламентуються права, обов'язки і компетенція Служба безпеки України.

Що ж до визначення терміну «система», то вільна енциклопедія наголошує на давньогрецькому походженні слова (συστήμα – «сполучення», «ціле», «з'єднання») та розкриває зміст поняття, як «множину взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем та між собою, а також мають відповідну мету (Вільна енциклопедія (Вікіпедія), 2011).

І. Осадченко зауважує, що «поняття системи охоплює різні сторони того чи іншого складного цілісного об'єкта: його побудову, склад, спосіб існування» (Осадченко, 2010).

В словниках, зокрема в словнику української мови, можна знайти наступне визначення слова «система»: «1. порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням та взаємним зв'язком частин чого-небудь; 3. форма організації, будова чого-небудь (державних, політичних, господарських одиниць, установ тощо); 4. сукупність будь-яких елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням; 6. будова, структура, що становить єдність закономірно розташованих і функціонуючих частин» (Білодід, 1978).

Досліджуючи систему суб'єктів боротьби з тероризмом, В. Крутов та В. Форноляк запропонували власне визначення, згідно якого система суб'єктів ... є сукупністю визначених на рівні законодавства суб'єктів, які взаємодіють між собою з (певною, відповідною) метою...» (Крутов, Форноляк, 2019).

Я.Г. Воронін під «системою» розуміє сукупність об'єднаних, взаємопов'язаних і взаємодіючих один з одним елементів, метою яких є досягнення суспільно-корисного результату, блага. Тобто всі елементи

системи, виконуючи кожний своє призначення, працюють на загальний результат, який стоїть перед системою (Воронін, 2016).

Із зазначеного можемо зробити висновок, що для визначення місця певного органу в системі суб'єктів недостатньо вивчити лише сукупність його прав і обов'язків. Дослідження також потребують основна мета і структура, що характеризують конкретний суб'єкт. Крім того, оскільки система виступає як цілісний об'єкт, розгляду вимагають усі її учасники.

Очевидним є, що джерелом відомостей про систему, яка підлягає вивченню, має бути чинне законодавство та сукупність підзаконних нормативно-правових актів. Але, як ми вже зазначали раніше, наразі в Україні врегульовано лише окремі напрямки забезпечення критичної інфраструктури, відповідна законодавча база не сформована до кінця, а система суб'єктів не побудована повністю. Отже, проводячи аналіз, маємо звертатись поміж іншим й до проєктів основних нормативно-правових актів. Таким чином, результати дослідження зосереджуються на тенденціях з яких випливає побудова системи безпеки та стійкості критичної інфраструктури та визначається місце Служби безпеки України в ній. Наголосимо, що на нашу думку, дослідження не є передчасним, а навпаки має сприяти виробленню цілісного бачення проблеми критичної інфраструктури, й відповідному спрямуванню діяльності Служби безпеки України в контексті цієї системи.

Основоположне значення із нормативно-правового забезпечення діяльності системи критичної інфраструктури в Україні має належати Закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист». У першій половині 2019 року Національним інститутом стратегічних досліджень у якості інформаційно-аналітичних матеріалів було оприлюднено проєкт відповідного закону (Бобро та ін., 2019). Приблизно у той же час Прем'єр-міністром України В. Гройсманом було ініційовано проєкт закону з аналогічною назвою. Проєкт було зареєстровано 27.05.2019 року за № 10328 (Проєкт Закону «Про критичну інфраструктуру та її захист», 2019). Але вже 29.08.2019 року цей проєкт було відкликано з розгляду Верховної Ради України. Пізніше, в середині 2020 року, Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України до громадського обговорення було представлено новий проєкт Закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист» (Проєкт Закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист», 2019).

Для подальшого дослідження доцільно використовувати відразу усі три перелічених джерела: законопроект Національного інституту стратегічних досліджень, законопроект № 10328 та законопроект Міністерства економіки. Але перед тим, як переходити до їх розгляду доцільно з'ясувати теперішній статус Служби безпеки України.

Служба безпеки України є державним органом «спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України. ..., (та підпорядкований) Президенту України» (Про Службу безпеки України, 1992). Діяльність служби безпеки регламентується Законом України «Про службу безпеки України» 1992 року. Маємо зазначити, що з часу прийняття цей закон зазнав понад 40 змін та редакцій.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», Служба безпеки України разом із іншими чотирнадцятьма органами входить до складу «сектору безпеки і оборони», останній «за своїм функціональним призначенням спрямований на захист національних інтересів України від загроз, а також громадян та громадські(х) об'єднан(ь), які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України» (Про національну безпеку України, 2018).

Політика держави з національної безпеки і оборони законодавчо закріплена як така, що спрямована на захист: людини і громадянина; суспільства; держави; території та навколишнього природного середовища. Разом із тим, Закон України «Про національну безпеку України» оперує термінами «сили безпеки» та «сили оборони». Необхідно зазначити, що згідно законодавчо закріпленим визначенням, Служба безпеки України може бути віднесена до обох цих категорій.

Необхідно зазначити, що згідно «Стратегії національної безпеки України» державою передбачено оптимізувати «структуру, функції і чисельність Служби безпеки України як спеціально уповноваженого державного органу у сферах контррозвідувальної діяльності та охорони державної таємниці, головного органу у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю...» Разом із тим, цією ж Стратегією, закріплено намір держави створити «ефективну систему безпеки та стійкості критичної інфраструктури, засновану на чіткому розподілі відповідальності її суб'єктів та державно-приватному партнерстві» (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України», 2020).

Увагу у викладених відомостях звертає на себе те, що вони не містять закріплення ініціативи щодо доповнення окремих завдань Служби безпеки України напрямками із забезпечення критичної інфраструктури. Відсутнє таке закріплення й у розділі IV «Повноваження Служби безпеки України» чинного Закону України «Про Службу безпеки України». Для пояснення такої ситуації необхідно більш детально розглянути зміст терміну критична інфраструктура.

Отже, згідно Директиви Ради Європейського Союзу 2008/114/ЄС від 8 грудня 2008 року «Про ідентифікацію і визначення європейських критичних інфраструктур та оцінювання необхідності покращення їх охорони та захисту» термін «критична інфраструктура» означає: «об'єкт, систему, або її частину, розташовану в державах-членах, що є суттєвою для підтримки життєво важливих громадських функцій, здоров'я, безпеки, захищеності, економічного або соціального добробуту населення, пошкодження або знищення якої матиме істотний вплив у державі-члені через неспроможність такої інфраструктури підтримувати

згадані функції» (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України», 2020).

Наразі постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури» визначає критичну інфраструктуру, як «сукупність об'єктів критичної інфраструктури» (Директива Ради 2008/114/ЄС «Про ідентифікацію і визначення європейських критичних інфраструктур та оцінювання необхідності покращення їх охорони та захисту», 2008). На наш погляд, це визначення навряд чи можна назвати інформативним. Проте, воно чітко вказує на необхідність розгляду критичної інфраструктури як стану безпеки окремих її об'єктів, а також їх сукупності. Отже, із цього питання у зазначеному нормативно-правовому акті міститься наступне визначення: «безпека об'єкта критичної інфраструктури – стан захищеності об'єкта критичної інфраструктури, за якого забезпечується функціональність і безперервність його роботи та/або можливість надання ним основних послуг» (Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури, 2020).

Наведене визначення демонструє відсутність врахування концепції «безпеки-стійкості критичної інфраструктури». Отже, формулювання відповідного терміну в національному законодавстві України, на нашу думку, слід очікувати від впровадження змін на законодавчому, а не на підзаконному рівні, який вже набув певних змін. Від прийняття Закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист» також слід очікувати чіткого визначення кола суб'єктів системи критичної інфраструктури. З'ясуємо чи були дані аспекти враховані у проектах відповідного закону.

Тож, законопроект НІСД пропонував віднести до складу державної системи захисту критичної інфраструктури: «Верховну Раду України; Президента України; Кабінет Міністрів України; Раду національної безпеки і оборони України; Урядовий центр безпеки і стійкості (як уповноважений орган у справах захисту критичної інфраструктури України); міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; місцеві державні адміністрації; органи сектору безпеки і оборони України; операторів критичної інфраструктури; громадські організації, населення» (Бобро та ін., 2019). Огляд наведеного переліку демонструє вкрай широкий підхід до визначення суб'єктів системи критичної інфраструктури, що заважає ідентифікації окремих суб'єктів.

Законопроект № 10328 пропонував наступний перелік суб'єктів системи критичної інфраструктури: 1) уповноважений орган у сфері захисту критичної інфраструктури України; 2) міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; 3) Служба безпеки України; 4) правоохоронні та розвідувальні органи; 5) Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України; 6) місцеві державні адміністрації; 7) органи місцевого самоврядування; 8) оператори критичної інфраструктури незалежно від форми власності; 9) підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, які провадять діяльність, пов'язану із забезпеченням безпеки об'єктів критичної інфраструктури, у тому числі суб'єкти охоронної діяльності; 10) громадські організації, об'єднання та організації роботодавців» (Проект Закону про критичну інфраструктуру та її захист, 2020).

Пропозиції законопроекту Мінекономіки близькі за змістом до вже наведених переліків суб'єктів. До суб'єктів системи критичної інфраструктури Мінекономіки відносить: «Кабінет Міністрів України; Уповноважений орган у сфері захисту критичної інфраструктури України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Службу безпеки України; правоохоронні та розвідувальні органи; Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України; місцеві державні (військові, у разі утворення) адміністрації; органи місцевого самоврядування; оператори критичної інфраструктури незалежно від форми власності; підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, які провадять діяльність, пов'язану із забезпеченням безпеки та стійкості критичної інфраструктури» (Проект Закону про критичну інфраструктуру та її захист, 2020).

Аналіз представлених пропозицій дозволяє виділити обов'язкові, на наш погляд, групи суб'єктів-учасників системи критичної інфраструктури, розподілені за ступенем впливу на формування та реалізацію державної політики в сфері безпеки та стійкості критичної інфраструктури: 1. Президент України, ВР України, КМУ, РНБО, Національний банк України; 2. Уповноважений орган у сфері захисту критичної інфраструктури України, органи державної виконавчої влади (які визначені відповідальними за забезпечення захисту відповідних секторів критичної інфраструктури), органи сектору безпеки і оборони, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; 3. Оператори критичної інфраструктури, інші органи та особи.

Щодо особливостей притаманних Службі безпеки України, як суб'єкту системи критичної інфраструктури, то вони визначаються сукупністю завдань покладених на Службу безпеки України. Наголосимо, що законопроекти № 10328 та Мінекономіки містять статті із переліком таких завдань – ст. 17 (22 пункти) та ст. 18 (20 пунктів) відповідно.

Аналіз функцій та завдань, перелічених у законопроектах, дозволяє сформувати їх узагальнений список для Служби безпеки України, а саме: антитерористична, контррозвідувальна, контрдиверсійна діяльність, запобігання несанкціонованому витоку інформації та охорона державної таємниці, контрольна-наглядова та профілактична діяльність, аналітична та нормотворча діяльність, участь у розслідуваннях (зокрема кіберінцидентів та кібератак), облікова діяльність (щодо формування відповідних баз даних), участь у міжнародній співпраці.

Не дивлячись на те, що перелічені завдання щодо забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури фактично співпадають із законодавчо закріпленими повноваженнями Служби безпеки України, розбудова системи критичної інфраструктури потребує здійснення інтенсивних комунікацій, а також

специфічної аналітичної та облікової роботи. Наразі організаційна структура Служби безпеки України складається з Центрального управління Служби безпеки України, підпорядкованих йому регіональних органів, органів військової контррозвідки, військових формувань, Антитерористичного центру та навчальних й науково-дослідних і інших закладів. Це дозволяє стверджувати, що зараз наявна структура здатна забезпечити виконання поставлених щодо забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури завдань. Проте не слід виключати необхідності і доцільності створення спеціалізованих підрозділів Служби безпеки України (сектор, відділ, управління тощо) вже у найближчому майбутньому.

Узагальнюючи та підсумовуючи зібрані відомості та результати їх аналізу, вважаємо за доцільне виділити наступні особливості, що характеризують національну систему суб'єктів забезпечення критичної інфраструктури та місце в ній Служби безпеки України:

1. Перш за все зазначимо, що автори проєктів законодавства, які визначають систему суб'єктів захисту критичної інфраструктури, не йдуть шляхом створення вичерпного переліку чітко конкретизованих органів та осіб, задіяних у забезпеченні безпеки та стійкості критичної інфраструктури. А натомість використовують узагальнені формулювання, що характеризують певний вид окремих суб'єктів із типовою метою чи завданнями діяльності, як то: міністерства й інші центральні органи виконавчої влади, правоохоронні та розвідувальні органи, оператори критичної інфраструктури тощо. У відношенні останніх, їх розкриття, конкретизацію та закріплення слід очікувати на рівні підзаконних нормативно-правових актів, в тому числі й індивідуальних правових актів. Для частини інших суб'єктів, зокрема для Служби безпеки України, доцільно продублювати закріплення відповідного статусу у профільних законах. Наприклад, чинний Закон України «Про Службу безпеки України» не містить жодної згадки про спрямування служби на захист критичної інфраструктури, що доцільно виправити паралельно із прийняттям Закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист».

2. У проєктах законодавства з питань критичної інфраструктури спостерігається тенденція до виокремлення Служби безпеки України, як специфічного суб'єкту системи захисту критичної інфраструктури. Таке положення Служби прослідковується й у практичній діяльності Служби безпеки України щодо розбудови системи критичної інфраструктури. На наш погляд, це пояснюється значною кількістю загроз у протидії яким Служба безпеки України відіграє ключову роль. Зокрема виключно важливою є роль Служби безпеки України щодо запобігання терористичним, диверсійним, шпигунським загрозам. Крім того, посилення заходів щодо удосконалення контррозвідувального забезпечення й захисту, є одним з пріоритетів реформування Служби безпеки України, який наразі повністю співпадає із актуальністю активізації контррозвідувальної діяльності у сфері критичної інфраструктури України.

3. Крім чинної мети і призначення Служби безпеки України, ще одним свідченням віднесення Служби безпеки України до кола суб'єктів, які безпосередньо здійснюють захист об'єктів критичної інфраструктури є компетенція Служби безпеки України. Під компетенцію Служби безпеки України щодо захисту об'єктів критичної інфраструктури, доцільно розуміти сукупність прав і обов'язків, якими останні наділяються для виконання завдань служби та щодо застосування правового інструментарію необхідного для виконання одного із напрямків правоохоронної функції держави, а саме захисту національних інтересів. Зазначимо, що для реалізації своєї компетенції Служба безпеки України має відповідну організаційну структуру. Є підстави вважати, що разом із розбудовою національної системи критичної інфраструктури, організаційна структура Служби безпеки України також буде потребувати внесення певних змін, наприклад, створення підрозділу, діяльність якого могла б забезпечити необхідну велику кількість зв'язків та комунікацій в середині системи «безпеки-стійкості критичної інфраструктури».

4. Підбиваючи підсумок, зазначимо, що саме такі критерії як мета створення, компетенція, організаційна структура та правовий інструментарій є ключовими критеріями віднесення Служби безпеки України до одного із основних суб'єктів захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Резолюция 2341 (2017), принятая Советом Безопасности на его 7882-м заседании 13 февраля 2017 года. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://undocs.org/ru/S/RES/2341\(2017\)](https://undocs.org/ru/S/RES/2341(2017)).
2. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В.І. Шинкарука. – Київ: Абрис, 2002. – 744 с.
3. Мельничук О.С. Словопедія (Словник іншомовних). 1985. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/42/53409/290580.html>
4. Академічний тлумачний словник – Словник української мови (СУМ): в 11 томах / за ред. І.К. Білодіда. – Київ : Наукова думка, 1978. – Т. 9. – 916 с.
5. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка. – Київ: Юридична думка, 2007. – 992 с.
6. Словник наукових термінів з дисципліни «Публічне адміністрування» / за ред. А.С. Зеніної-Біліченко. – Кам'янське, ДДТУ, 2017. – 39 с.
7. Про встановлення мережевого кодексу щодо вимог для приєднання виробників електроенергії до мереж : Регламент Комісії Європейського Союзу від 14.04.2016 р. № 2016/631. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_027-16/ed20160414#Text.
8. Сукманова О.В. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування охорони права власності в Україні / О.В. Сукманова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2018. – № 33. – С. 64–67.
9. Вільна енциклопедія (Вікіпедія), «Система». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Система>.

10. Осадченко І. Аналіз поняття «дидактична система» у контексті педагогічних категорій / І. Осадченко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2010. – № 1. – С. 36–45.
11. Крутов В.В. Система суб'єктів боротьби з тероризмом, їх адміністративно-правовий статус / В.В. Крутов, В.М. Форноляк // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави (НАСБУ). – 2019. – № 2 (26). – С. 56–64.
12. Воронін Я.Г. Дозвільна діяльність у нафтогазовому комплексі України: адміністративно-правові аспекти: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07 / Воронін Яків Геннадійович. – Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016. – 486 с.
13. Бобро Д.Г. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / Д.Г. Бобро. – К.: НІСД, 2019. – 224 с.
14. Проект Закону про критичну інфраструктуру та її захист від 27.05.2019 № 10328. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65996.
15. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (офіційний веб-сайт), «Проект Закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист» (Департамент економіки безпеки і оборони)». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=a91bfd44-d9be-4a74-834f-3feaf92bb886&title=ProektZakonuUkrainiproKritichnuInfrastrukturuTaYiiZakhis>.
16. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 27. – Ст. 382.
17. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2018. – № 31. – Ст. 241.
18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14 вересня 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
19. Директива Ради 2008/114/ЄС від 8 грудня 2008 року про ідентифікацію і визначення європейських критичних інфраструктур та оцінювання необхідності покращення їх охорони та захисту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-08/ed20081208#Text
20. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури : постанова Кабінету Міністрів України № 1109 від 9 жовтня 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-%D0%BF#Text>

References:

1. Rezolyuciya 2341 (2017), prinyataya Sovetom Bezopasnosti [Resolution 2341 (2017) adopted by the Security Council] na ego 7882-m zasedanii 13 fevralya 2017 goda. undocs.org/ru Retrieved from [https://undocs.org/ru/S/RES/2341\(2017\)](https://undocs.org/ru/S/RES/2341(2017)). [in Russian].
2. Shynkaruk, V.I. (Eds.). (2002). *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary]*. Kyiv: Abrys [in Ukrainian].
3. Melnychuk, O.S. (1985). Slovopediia (Slovnyk inshomovnykh) [Slovedia (Dictionary of foreign languages)]. <http://slovedia.org.ua/> Retrieved from <http://slovedia.org.ua/42/53409/290580.html> [in Ukrainian].
4. Bilodid, I.K. (Eds.) (1978). *Akademichnyi tlumachnyi slovnyk – Slovnyk ukraïnskoi movy [Academic explanatory dictionary – Dictionary of the Ukrainian language] (SUM)*. (Vols. 1–11). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
5. Shemshuchenko, Yu.S. (Eds.) (2007). Velykyi entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk [Large encyclopedic legal dictionary]. Kyiv: Yurydychna dumka [in Ukrainian].
6. Zienina-Bilichenko, A.S. (Eds.) (2017). *Slovnyk naukovykh terminiv z dystsypliny «Publichne administruvannia» [Dictionary of scientific terms in the discipline “Public Administration”]*. Kamianske: DDTU [in Ukrainian].
7. Pro vstanovlennia mrezhevoho kodeksu shchodo vymoh dlia pryednannia vyrobnykiv elektroenerhii do mrezh: Rehlament Komisii Yevropeiskoho Soiuzu vid 14.04.2016 r. № 2016/631. [On the establishment of a network code on the requirements for connection of electricity producers to networks: Regulation of the Commission of the European Union dated 14.04.2016 № 2016/631]. [rada.gov.ua Retrieved from https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_027-16/ed20160414#Text](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_027-16/ed20160414#Text) [in Ukrainian].
8. Sukmanova, O.V. (2018). Poniattia ta systema subiektiv publichnoho administruvannia okhorony prava vlasnosti v Ukraini [The concept and system of subjects of public administration of property rights protection in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Yurysprudentsiia – Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*, 33, 64–67 [in Ukrainian].
9. Vilna entsyklopediia (Vikipediia), «Systema» [Free encyclopedia (Wikipedia), «System»]. [uk.wikipedia.org/wiki](http://uk.wikipedia.org/wiki/Systema) Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Systema> [in Ukrainian].
10. Osadchenko, I. (2010). Analiz poniattia «dydaktychna systema» u konteksti pedahohichnykh katehorii [Analysis of the concept of “didactic system” in the context of pedagogical categories]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – The problem of training a modern teacher*, 1, 36–45 [in Ukrainian].
11. Krutov, V.V. & Fornoliak, V.M. (2019). Systema subiektiv borotby z teroryzmozom, yikh administratyvno-pravovyi status [The system of subjects of fight against terrorism, their administrative and legal status]. *Informatsiina bezpeka liudyny, suspilstva, derzhavy (NASBU) – Information security of human, society, state (NASBU)2* (26), 56–64 [in Ukrainian].
12. Voronin, Ya.H. (2016). Dozvilna diialnist u naftohazovomu kompleksi Ukrainy: administratyvno-pravovi aspekty [Permitting activity in the oil and gas complex of Ukraine: administrative and legal aspects]. *Doctor's thesis*. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs [in Ukrainian].
13. Bobro, D.H., Ivaniuta, S.P., Kondratov, S.I. & Sukhodolia, O.M. (2019). Orhanizatsiini ta pravovi aspekty zabezpechennia

- bezpieky i stiiikosti krytychnoi infrastruktury Ukrainy: analit. dop. [Organizational and legal aspects of ensuring the security and sustainability of Ukraine's critical infrastructure: analytical addition]. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
14. Proiekt Zakonu pro krytychnu infrastrukturu ta yii zakhyst vid 27.05.2019 № 10328 [Draft Law on Critical Infrastructure and its Protection from 27.05.2019 № 10328] iportal.rada.gov.ua Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65996 [in Ukrainian].
 15. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro krytychnu infrastrukturu ta yii zakhyst» [Draft Law of Ukraine “On Critical Infrastructure and its Protection”] Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy (ofitsiinyi veb-sait), (Departament ekonomiky bezpeky i oborony)». <https://www.me.gov.ua> Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=a91bfd44-d9be-4a74-834f-3feaf92bb886&title=ProiektZakonuUkrainiproKritichnuInfrastrukturuTaYiiZakhis> [in Ukrainian].
 16. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 r. № 2229-XII. [About the Security Service of Ukraine]: (1992). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 27, art. 382 [in Ukrainian].
 17. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII. (2018). *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 31, art. 241 [in Ukrainian].
 18. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On the National Security Strategy of Ukraine": Decree of the President of Ukraine of September 14, 2020] rada.gov.ua/ Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> [in Ukrainian].
 19. Dyrektyva Rady 2008/114/JeS vid 8 hrudnia 2008 roku pro identyfikatsiiu i vyznachennia yevropeiskykh krytychnykh infrastruktur ta otsiniuvannia neobkhidnosti pokrashchennia yikh okhorony ta zakhystu [Council Directive 2008/114 / EC of 8 December 2008 on the identification and designation of European Critical Infrastructure and the assessment of the need to improve their protection and security]. rada.gov.ua/ Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-08/ed20081208#Text [in Ukrainian].
 20. Deiaki pytannia obiektyv krytychnoi infrastruktury: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1109 vid 9 zhovtnia 2020 roku [Some issues of critical infrastructure: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 1109 type 9 October 2020] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.38>

OSTRZEŻENIA PODATKOWE W ZAKRESIE OPODATKOWANIA: WYZWANIA DZISIAJ

Olha Pavlyukh

*starszy wykładowca Katedry Teorii, Historii Prawa i Państwa oraz Prawa Konstytucyjnego
Uniwersytetu Państwowej Służby Fiskalnej Ukrainy (Irpień, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-7850-8977

Olga_Pavlyukh@ukr.net

Adnotacja. Artykuł analizuje opinie naukowców na temat ogólnej społecznej profilaktyki przestępczości w sferze opodatkowania. Należy zauważyć, że obecnie nie ma jasnego mechanizmu współdziałania organów ścigania, organów kontrolnych i instytucji systemu gospodarczego, które mogłyby zapewnić skuteczne przeciwdziałanie przestępstwom w sferze podatkowej. W związku z tym zaproponowano kierunki ogólnospołecznej profilaktyki przestępczości w zakresie opodatkowania.

Słowa kluczowe: przestępczość, przestępczość podatkowa, opodatkowanie, profilaktyka, profilaktyka ogólnospołeczna.

TAX PREVENTION IN THE FIELD OF TAXATION: TODAY'S CHALLENGES

Olga Pavlyukh

*Senior Lecturer, Department of Theory, History of Law and
State and Constitutional Law, University of the State Fiscal Service
of Ukraine (Irpień, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-7850-8977

Olga_Pavlyukh@ukr.net

Abstract. The article considers the opinions of scientists on the general social prevention of crime in the field of taxation. It is noted that today there is no clear mechanism of interaction between law enforcement agencies, supervisory